

Prof. Dr. Halil Nadaroğlu ve vergilendirme ilkeleri

18.12.2009 | Veysi Seviđ

Vergiler, çağdaş devlet gelirlerinin en önemlisidir. Kaynağı milli gelir ve servettir. Devlet tüzelkişiliği tarafından cebri yani zora dayalı olarak alınması ve karşılıksız olması vergilemenin temel özelliklerindedir.

Vergi, devletin veya devletten aldığı yetkiye dayanan kamu tüzelkişiliğinin geniş anlamdaki kamusal faaliyetlerinin gerektirdiği harcamaları karşılamak ya da kamusal görevlerinin gereklerini yerine getirmek amacıyla ekonomik birimlerinden kanunda öngörülen esaslara uymak kaydıyla ve hukuki cebir altında, özel karşılık vaadi olmaksızın geri vermemek üzere aldıkları paralar tutarıdır. (Nadaroğlu, Halil. "Kamu Maliyesi Teorisi", Gözden geçirilmiş 7. baskı, Beta, Sf: 213)

Profesör Halil Nadaroğlu'na göre verginin asıl fonksiyonu, kuşkusuz kamu giderlerini karşılamaktadır. Verginin bu mali fonksiyonuna, geleneksel vergi fonksiyonu adını da verebiliriz. Ancak zaman içinde vergi sadece kamu harcamalarını karşılayan bir gelir türü olmaktan çıkmış, devletin elinde iktisadi ve sosyal hayata müdahalenin etkin bir aracı haline gelmiştir.

Vergi konusunda üzerinde tartışılan hususlardan biri de verginin tarafsızlığı ile ilgilidir. Buna göre özellikle bireyleri baskı altında tutmayan ve yükümlülerin bir şeyi yapmalarına ya da yapmamalarına neden olmayan vergilere tarafsız vergi denilmektedir. Örneđin vergi yükümlülerin tüketim, tasarruf, yatırım ve girişim konularındaki kararlarını etkilemiyorsa tarafsızdır.

Vergi gelirlerinin kamu giderlerini karşılaması özelliğine mali (fiskal) fonksiyonu denilmektedir. Geçmişte verginin sadece mali fonksiyonuna önem verilmiş olup, günümüzde de verginin bu fonksiyonu halen önemini korumaktadır.

Vergiden, devlete gelir sağlama fonksiyonunun yanı sıra sosyal ve iktisadi nitelikteki bazı amaçların gerçekleştirilmesi için bir araç olarak kullanılmasını bilimsel açıdan değerlendiren ve çalışmasını öneri halinde getiren ilk iktisatçı A. Wagner olmuştur.

Gerçekte vergi kompleks bir kavramdır. Bir diğer söyleyişle, birçok unsurun bir araya gelmesi sonucu oluşmuştur. Bu nedenle, vergiyi iyice anlayabilmek için önce onu oluşturan unsurları birbirinden ayırmak ve herbirini ayrı ayrı incelemek gerekmektedir.

Verginin konusu, üzerine vergi konulan ve bu sebeple doğrudan ya da dolaylı bir şekilde verginin kaynağı olan iktisadi unsurdur.

Vergileme sorunları söz konusu olduğunda, özellikle politik alanda en çok tartışılan konulardan biri de vergi yüküne ilişkin hususlardır. Vergi yükü pek açık olmayan bir kavramdır.

Öncelikle şunu belirtelim ki vergi kuşkusuz bir yükür. Çünkü ödeyenin iktisadi gücünde bir azalmaya neden olmaktadır.

Vergi yükü kavramı, vergiyi ödeyen bireyler açısından değerlendirilebileceği gibi ekonominin tümü açısından da değerlendirilebilir. Bu takdirde karşımıza toplam (global) vergi yükü ile bireysel (ferdi) vergi kavramları çıkmaktadır.

Toplam vergi yükü; bir ekonomideki toplam vergi gelirlerinin milli gelire oranına toplam vergi yükü adı verilmiştir.

Bireylerin ödedikleri vergi dolayısıyla psikolojik yapılarına bağlı olarak değişen bir yükün ağırlığını hissettikleri yüke vergi tazyiki veya sübjektif vergi yükü denilmektedir.

Bazı vergiler yansıtılabilmektedir. Bu bağlamda vergiyi ödeyen kimse şayet gerçekte onun yükünü taşıyamıyorsa vergileme yönünden bir yansıma var demektir.

Gerçekte vergi yükü ifadeleri brüt nitelikte kavramlardır. Çünkü vergi yükünün hesaplanmasında sadece ödenen vergiler dikkate alınmaktadır. Oysa toplanan vergiler karşılığında devletin yurttaşlarına sağlamış bulunduğu bazı hizmetler vardır ki, bu hizmetlerin devlet tarafından sunulmaması halinde yurttaşlar zaruri olarak bu hizmetleri para ile satın alacaklardır. İşte bu aşamada yurttaşların zaruri olarak piyasadan satın alacakları hizmet ve/veya faydalar dikkate alındığında yapılan matematiksel hesaplamalara göre belirlenen vergi yükü brüt anlamındadır.

Verginin ekonomik açıdan irdelenmesinde birbirinden farklı tablolara ulaşmak ve ulaşılan sonuçlara göre uygulamayı yönlendirmek mümkündür.

Vergilemenin hem ekonomik ve hem de hukuki açıdan değerlendirilmesi ve elde edilen bulgulara göre yönlendirilmesi halinde uygulama açısından daha sağlıklı sonuçlara ulaşmak mümkün bulunmaktadır.

15 Aralık 2001 tarihinde vefat eden ve 17 Aralık 2001 tarihinde ebedi istirahatgâhına tevdi edilen hocam ve aynı zamanda oldukça uzun bir süre birlikte çalışma olanağı bulduğum rahmetli Prof. Dr. Halil Nadaroğlu vergilendirmeye farklı gözlüklerle bakmaya ve baktırmaya gönül vermiş bir bilim adamıydı. Bugün aramızdan ayrılışının 8'inci yılı geride kalırken onunla birlikte yapmış olduğumuz bazı çalışmalara tekrar bakmak gereğini görerek yukarıya aktarmış bulunuyorum.

Ülke içinde ve ülke dışında birlikte katıldığımız tüm çalışmalarda vergi konularında göstermiş olduğu duyarlılığı uygulamada temel kaynak haline dönüşen "Kamu Maliyesi Teorisi" başlıklı kitabına da yansıtan hocamızı bugün daha çok arıyorum. Ebediyete intikalinden bu yana geçen sekiz yıl sonra onun eşsiz çalışmasından bazı alıntılarını okurlarımıza aktararak bugün ülkemizde uygulanan vergi sistemi açısından dikkatlerinize sunuyorum, bu vesile ile hocamızı rahmetle anıyorum. Nur içinde yatsın.

Kaynak: Referans Gazetesi